

هادیانه

پیامبر اکرم (ص) فرمودند:

ما خرج من جل من ینته یطلب علما إلا سهل الله له طریقاً إلى الجنة

تحصیل علم هر کس از خانه خویش به جست‌وجوی علمی برون نشود خدا برای وی راهی به سوی بهشت بگشاید.

«نهج الفصاحه»

پرونده

محبوبه قربانی

ازدواج دانشجویی

کاشانه

مدیرمسئول: محمد جواد اخوان
سردبیر: غلامرضا صادقیان
دبیر ویژه‌نامه: حسین گل محمدی
همکاران تحریریه: نیره ساری، نیره محمودی
حسن فرامرزی، محبوبه قربانی
چاپ: همشهری

دکتر فرشته روح افزا استاد دانشگاه و پژوهشگر حوزه زنان:

همزمانی تحصیل و ازدواج استفاده‌بهینه از فرصت‌های جوانی را برای دانشجویان رقم می‌زند

آتهایی که هدفمند درس می‌خوانند می‌دانند در دانشگاه فقط تئوری می‌آموزند و بعد از اتمام دانشگاه تازه به عملیات زندگی می‌روند. پس چه زمانی می‌خواهند ازدواج کنند تا بتوانند با تصمیم‌گیری درست و منطقی از ازدواج سبقت بگیرید و در این مرحله با آنها همراه و همدل باشید. این نیازها میل به ازدواج است، نیازی که نباید به بهانه درس خواندن از آن غافل شد. از طرفی با توجه به سن کم و تجربه پایین برخی دانشجویان این تصمیم باید به والدین یا مراکز مشاوره دانشگاه منتقل شود تا با تصمیم‌گیری درست و منطقی از ازدواج سبقت بگیرید و در این مرحله با آنها همراه و همدل باشید. این نیازها میل به ازدواج است، نیازی که نباید به بهانه درس خواندن از آن غافل شد.

این تفکر هم غلط است، چراکه بالا رفتن تحصیلات هم کفو بودن سخت و درک متقابل هم کمتر می‌شود. یکی از دلایل آن این است که طرف مقابل او را آماده دیده و سختی‌های رسیدن به این مقام را درک نکرده، بنابراین همراهی در زندگی و درک متقابل کمتر می‌شود.

بعضی دانشجویان دختر از ازدواج در دوران تحصیل منصرف می‌شوند، چراکه فکر می‌کنند با ازدواج در پی آن مادر شدن مانع از ادامه تحصیلات می‌شود. آیا در قانون جوانی جمعیت این مورد لحاظ شده است؟

بله، در قانون جوانی جمعیت، این قوانین برای دانشجویان خوب نوشته شده است. مثلاً می‌توانند بین سال‌های تحصیلی فاصله بیندارند یا مرخصی بگیرند اگر خلتی هم هست باید مطالبه شود نه اینکه فرصت شیرین پدر و مادر شدن را از خودشان سلب کنند. از طرفی مادر شدن در سنین بالا ناشایبی زیادی ندارد و این نقش بهتر است در سن کم شکل بگیرد.

پاسخ شما به بعضی از دیدگاه‌هایی که از سوی والدین مطرح می‌شود، از جمله اینکه حالا به دروس فکر نکن و زود است بخوابی. به ازدواج فکر کنی یا برایت موقعیت‌های بهتری فراهم خواهد شد، چیست؟

خواندن انسان را بر اساس زوجیت آفریده است. این زوجیت هستی هم وجود دارد، چراکه خلقت بر پایه زوجیت است و انسان بر این پایه زوجه شده است. گاهی دیده می‌شود والدین توقعاتی دارند که نرمال نیست، مانند موردی که در سوال مطرح شد یا والدین دخترانی که وقتی دانشجویی به خواستگارشان می‌رود با تعجب می‌گویند: «دخترم را به دانشجوی چه؟!». انگار از آینده دانشجوی بودن بودن اطلاعی ندارند! نمی‌دانند شخصی که الان دانشجویی است، آینده‌های روشن دارد. او ممکن است نویسنده شود یا نماینده مجلس یا دکتر یا معلم. بالاخره یک آدم خوشفکر دارای شغلی خواهد شد که پایه اصلاح جامعه می‌شود.

والدین باید به این فکر کنند که فرزندان در سنی است که باید به این سوالات پاسخ بدهند: چرا که خلقت بر پایه زوجیت است و انسان بر این پایه زوجیت است و والدین توقعاتی دارند که نرمال نیست، مانند موردی که در سوال مطرح شد یا والدین دخترانی که وقتی دانشجویی به خواستگارشان می‌رود با تعجب می‌گویند: «دخترم را به دانشجوی چه؟!». انگار از آینده دانشجوی بودن بودن اطلاعی ندارند! نمی‌دانند شخصی که الان دانشجویی است، آینده‌های روشن دارد. بالاخره یک آدم خوشفکر دارای شغلی خواهد شد که پایه اصلاح جامعه می‌شود.

خداوند انسان را بر اساس زوجیت آفریده است. این زوجیت در هستی هم وجود دارد، چراکه خلقت بر پایه زوجیت است و انسان بر این پایه زوجه شده است. گاهی دیده می‌شود والدین توقعاتی دارند که نرمال نیست، وقتی دانشجویی به خواستگار می‌رود با تعجب می‌گویند: «دخترم را به دانشجوی چه؟!». انگار از آینده دانشجوی بودن بودن اطلاعی ندارند! نمی‌دانند شخصی که الان دانشجویی است، آینده‌های روشن دارد. بالاخره یک آدم خوشفکر دارای شغلی خواهد شد که پایه اصلاح جامعه می‌شود.

دانشگاه محلی است که دانشجویان و اساتید، علم‌آموزی و علم‌آندوزی را به عنوان شریف‌ترین فعالیت سرلوحه قرار داده و زمینه پیشرفت جامعه را فراهم می‌کند، بنابراین رسالت اصلی دانشجویان پرداختن به یادگیری است، اما این یادگیری جدای از معرفت‌آموزی نیست و همواره باید یادگیری و آموزش با معرفت‌آموزی همراه باشد. همچنین دانشجویان در سنی برای دختر و پسر جوان رقم می‌خورد که آنها در اوج جوانی هستند و کنار لذت درس خواندن باید از دیگر مواهب این دوران بهره ببرند، بنابراین باید برای دادن پاسخ صحیح به همه نیازهایشان مدیریت و حمایت شوند، از این رو لازم است هم مسئولان دانشگاه و هم والدین در رسیدن به این اهداف با آنها همراه و همدل شوند. از جمله این نیازها میل به ازدواج است، نیازی که نباید به بهانه درس خواندن از آن غافل شد.

پژوهشگر گفت‌وگو کرده‌ایم. وی در این گفت‌وگو به محاسن ازدواج دانشجویی و نقش حمایتی خانواده‌ها و مسئولان دانشگاه‌ها پرداخته است. **■ ■ ■**

سرکار عالی به عنوان استاد دانشگاه تعاملات زبانی دانشجویان داشته و دارد. هر چند با برخی از ازدواج‌های آشنایان ما هم صحبت شده است، اما با توجه به تجربیاتی که داشته‌اید مخاطبانمان را با محاسن این نوع ازدواج بیشتر آشنا کنید.

به جرئت می‌توان گفت ازدواج دانشجویی یکی از موفق‌ترین ازدواج‌هاست، چراکه آمار طلاق در آن بسیار پایین است. کسانی که این نوع ازدواج را انتخاب کرده‌اند در آشنایی‌هایشان بنیان‌های مشترکی داشته و انتخابشان همراه با دانش و پیش‌پا ننشود است. زوج‌های دانشجویی از نظر اقتصادی توقع‌هایی ندارند، چراکه اطلاعاتشان از اقتصاد روز جهان خوب و بالاست. تنش در این نوع ازدواج‌ها نیز کمتر است، چراکه آنها بعد از تشکیل زندگی مشغول به تحصیل هستند و بیشتر وقتشان به درس خواندن می‌گذرد. به همین دلیل رشد اندیشه دارند و فرصت ایجاد گرفتن ندارند. این قبیل زوج‌ها مل مطالعه هستند و درگیری‌های ذهنیشان بالاست.

به همین خاطر مهارت‌های همسر داری را خوب یاد می‌گیرند. این ازدواج‌ها عاری از هرگونه ریا و دورنگی است و بار مالی کمتری دارد، اما اگر این ازدواج در مقاطع بالای تحصیلی یا فارغ‌التحصیلی اتفاق بیفتد دیگر سخت می‌توان دختر و پسر را با توقعات کم قانع کرد. از طرفی می‌توانیم معیارهای مهم ازدواج هم کفو بودن است، این مهم از محاسن ازدواج دانشجویی است، چراکه اختلاف سن بالا نیست و این نوع از چالش‌های دنیای دانشجویی را کم می‌کند. پس لازم است دانشجویان این فرصت را غنیمت بدانند و با نظر مشاوران و خانواده‌هایشان به ازدواج در دوران دانشجویی به شکلی موفق فکر کنند.

بعضی دانشجویان بر این باورند که ابتدا تحصیلاتشان را تمام و بعد به ازدواج فکر کنند و گاهی این فکر از سوی والدین به آنها القا می‌شود. نظر شما در این باره چیست؟

این تفکر اشتباه است، چراکه یادگیری هیچ وقت تمام شدنی نیست، آنهایی که هدفمند درس می‌خوانند می‌دانند در دانشگاه فقط تئوری‌ها را می‌آموزند و بعد از اتمام دانشگاه تازه باید وارد فاز عملیاتی زندگی شوند. پس چه زمانی می‌خواهند ازدواج جوانیانشان لذت ببرند؟ آنها می‌توانند با تصمیم و انتخاب علاقه‌مند و تحصیل‌زنده‌ای را به موازات هم ادامه دهند و احساسات جوانی را نادیده بگیرند. یا آرمشی که در پی ازدواج به دست می‌آید اتفاق در سنی بهتر خوانده می‌شود.

این تفکر که با بالا رفتن تحصیلات، موقعیت‌های بهتری به لحاظ شغل و درآمد مهیا می‌شود، درست است؟ نظر شما چیست؟

دوران دانشجویی به لحاظ سن جوانی، سلامت روحی و جسمی بهترین دوران برای تشکیل زندگی متأهلی است. فرصتی استثنایی برای رسیدن به یک زندگی موفق، اما گذران همزمان درس و تحصیل به این آسانی‌ها هم نیست و نیاز به حمایت دارد. حمایتی دو سويه هم از سوی مسئولان دانشگاه و هم از سوی خانواده‌ها. هر چند قشر دانشجویی به لحاظ مطالعه و تحقیق دیدگاه نظرات کامل‌تری برای شروع زندگی مشترک دارند، اما به قول معروف با لحواحوا کردن دهان شیرین نمی‌شود و در شیرینی زندگی مشترک آنها لازم است والدین و مسئولان دانشگاه نیز سهمی داشته باشند تا دوران تحصیل توأم با زندگی مشترک با کمترین دغدغه پشت‌سر گذاشته و آینده‌های روشن برای آنها رقم زده شود. علی‌اراع مرفاءة التحصیل مقطع دکتری در رشته مدیریت صنعتی است. ماجرای ازدواج او در مقطع دکتری با دانشجویی در رشته علوم تربیتی از دانشگاه علامه طباطبائی اتفاق افتاده است. او می‌گوید زمان ازدواج حداقل در آمد و امکانات مالی را داشته است، ولی حمایت‌های خانواده همسر و همراهی مسئولان دانشگاه موجب شد تا زندگی مشترک‌شان با همان حداقل‌ها شروع شود. به اعتقاد وی زندگی متأهلی در دوران دانشجویی بدون مشکل نیست، اما می‌توان با مدیریت و یاری مسئولان دانشگاهی این فرصت طلایی را غنیمت شمرد و آن را از از دست نداد، چراکه خداوند انسان را بر چیزی مکلف نمی‌کند، مگر آنکه خود او در انجام این تکلیف یاریگر وی باشد. او در حال حاضر در یکی از دانشگاه‌های کشور مشغول تدریس و تحقیق است. گفت‌وگو با این استاد دانشگاه را پیش‌روی دارید.

آشنایی با همسران در چه سالی رقم خورد؟
سال ۹۲ و واسطه معاونت نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در کوی دانشگاه تهران با همسرم آشنا شدم. همسرم در رشته علوم تربیتی در دانشگاه علامه در مقطع کارشناسی ارشد تحصیل و خانواده‌ام در یکی از شهرستان‌های استان فارس زندگی می‌کردند. به همین خاطر حاج آقای علمخواه، مسئول معاونت نهاد مقام معظم رهبری در کوی دانشگاه تهران یکی دو جلسه همراه بنده به منزل پدر همسرم آمدند و مقدمات اولیه که چیده شد، خانواده‌ها با هم آشنا شدند. **و بعد؟**

جلسات آشنایی و خواستگاری تقریباً مصادف با زمستان سال ۹۲ بود. بعد از رضایت خانواده همسرم، عقدمان در حرم مطهر و نورانی امیرالمؤمنین (ع) در نجف اشرف انجام شد و حدود هشت ماه بعد در تابستان سال ۹۳ زیر یک سقف رفتیم. دو سالی در خوابگاه متأهلی بودیم. من در یک شرکت خصوصی به صورت پاره‌وقت کار می‌کردم و حقوق ماهانه حداقلی داشتم. پس‌انداز اندکی هم داشتم، پدر و مادرم نیز توان مالی نداشتند که مرا کمک کنند، با همین حداقل درآمد و پس‌انداز زندگی‌مان را شروع کردیم.

همسرتان و خانواده‌هشان با این شرایط کنار آمدند و سختگیری و مخالفتی نداشتند؟

خیر. در همان جلسات اول کاملاً مشخص بود مهم‌ترین چیزی که برایشان اهمیت دارد، ایمان، صداقت و در دستکاری است. البته در مورد کار و شغل صحبت شد، اما آنها تنها انتظارشان از خود من بود. این جمله همیشه از طرف این بزرگواران تکرار می‌شد که خداوند رزق و روزی‌تان را می‌سازد. نیز وقتی تصمیم به ازدواج گرفتم این مضمون از قرآن را همیشه به یاد داشتم که خداوند فرموده است: اگر فقیر هم هستید ازدواج کنید ما از فضل خودمان به شما روزی می‌دهیم و شما را غنی می‌کنیم.

آشنایی با همسران در چه سالی رقم خورد؟
فضای خوابگاه متأهلی فضای بسیار گرمی بود که حدود ۲۰ زوج جوان زندگی می‌کردند و همه در یک سن و سال بودیم. بعضی از دوستان و همسایه‌ها صاحب فرزند هم شده بودند و فضای بسیار خوب، شاد و معنوی حاکم بود. یک‌سال بعد جای دیگری مشغول شده که در آمدش بیشتر از شغل قبلی بود. با پس‌اندازی که داشتیم و با گرفتن وام توانستیم خانه‌ای اجاره کنیم.

چند فرزند دارید؟
بعد از سه سال دخاوندن اولین فرزندان ما به ماه دیه داد و حالا دو دختر شش و دو ساله داریم.

از حمایت مسئولان دانشگاه علاوه بر خوابگاه متأهلی بگوئید.

برگزاری مراسم ازدواج دانشجویی، سفر به مشهد مقدس و همچنین حمایت‌ها و واسطه‌گری و کلاس‌های مشاوره پیش از ازدواج نهاد مقام معظم رهبری در کوی دانشگاه تهران از حمایت‌های خاصی بود که بسیار در زندگی متأهلین تأثیرگذار بود.

آیا گذران تحصیل در دوران مجردی و متأهلی تفاوتی داشت؟
اوایل دوره متأهلی که دوره نازمی هست، به دلیل تحویلی که در زندگی طرفین ایجاد می‌شود، برنامه‌ریزی قوی‌تری برای مدیریت بهتر زندگی متأهلی و تحصیل می‌طلبید، اما بعد از چند ماه طرفین خودشان داشته باشند. من هم سعی می‌کردم تعادلی بین زندگی و تحصیل برقرار کنم. نکته‌ای که به آن معتقدم، این است وقتی فرزند در زمان دانشجویی متأهلی می‌شود همسرش خیلی بهتر و بیشتر، تلاش‌ها و سختی‌هایی که دانشجوی برای تحصیل و زندگی متحمل می‌شود را درک می‌کند، به همین خاطر قدر یکدیگر را بهتر می‌دانند؛ یعنی این زندگی با تشریک مساعی جلو می‌رود، ساخته می‌شود و قدر زندگی مشترک بیشتر لحاظ می‌شود. من در دوران متأهلی، مراحل سختی همچون امتحان زبان مخصوص دانشجویان مقطع دکتری، دفاع از پروپوزال که خودش یک maratون بود و در دانشجویان باشند.

نهایت نوشتن رساله و دفاع از رساله را همزمان با کار و تحصیل و زندگی مشترک و بی‌عهادار شدن با موقت گذراندم. قطعاً نسبت به دوره تجرد برنامه‌ریزی بهتری می‌خواهد. نکته‌ای که هست اینکه متأهل‌ها قدر زمان را بیشتر می‌دانند و اگر مجرد بودیم بخش زیادی از زمان به بطالت می‌گذشت. به نظر من برد با دانشجویان متأهل است که همزمان دو مهم‌تر را پیش می‌برند.

به نظر شما دغدغه اصلی دانشجویان برای تشکیل زندگی چیست و چگونه می‌توان آنها را حمایت کرد؟

بهترین کمک به زوج‌های جوان، کمک در حوزه مسکن و اشتغال است. دانشجویی که اشتغال داشته باشد، انگیزه و جرشش برای ازدواج بیشتر است. باید زمینه اشتغال دانشجویان هر چند در مشاغل پاره وقت ایجاد شود. احداث خوابگاه‌های متأهلی در دانشگاه‌ها به نحوی که دانشجوی بتوانند حداقل به مدت دو تا سه سال در یک خوابگاه اسکان پیدا کنند، مشوق خوبی است. مورد بعدی وام‌های قرض الحسنه است که صندوق رفاه دانشجویان می‌تواند هم در حوزه معیشت و هم در حوزه اسکان اعطای کند، البته به نحوی که پاسخی‌ها اجاره حداقل یک واحد کوچک باشد.

مورد دیگر مشوق‌هایی در حوزه فرزندان‌آوری از طرف دولت و وزارت علوم و صندوق رفاه دانشجویان به دانشجویان است، مانند اعطای زمین و اعطای خودرو، مسئله دیگری که به مثابه یک عامل دافعه در ازدواج دانشجویی نقش آفرینی می‌کند، بحث هزینه‌های مراسم ازدواج است. اگر تسکین‌های مردم‌نهاد و نهادهای دولتی بتوانند امکانات و مکان‌هایی ایجاد کنند که به صورت عام‌المنفعه به جوان‌ها به‌خصوص دانشجویان خدمت‌رسانی کنند و در برگزاری مراسمات عقد و ازدواج دانشجویان به صورت رایگان کمک کنند، خیلی در تسهیل و تشویق آنها به ازدواج اثرگذار خواهد بود. این امکانات می‌تواند موجب شود بخش زیادی از هزینه‌های شروع زندگی مشترک صرف اسکان و امورات واجب شود. افزایش وام ازدواج و طولانی کردن بازه باز پرداخت اقساط هم راهگشاست. به خصوص در اوایل زندگی برای خرید چیزیه و مهیا کردن مکانی برای اسکان.

دانشگاه‌ها هم اگر بتوانند تسهیلاتی برای دانشجویان متأهل قائل شوند، بسیار ارزشمند و راهگشاست. مثلاً در تعداد سنوات تحصیلی‌شان کمک کنند. فشار تحصیلی به ویژه در مقطع دکتری تا حدود زیادی وجود دارد، بنابراین اگر برای دانشجویان متأهل به ویژه در مقطع دکتری تخفیفاتی یا تسهیلاتی را در اعطای مرخصی‌های تحصیلی به دانشجویان به‌خصوص دانشجویان خانم مانند مرخصی بارداری امتیازاتی در نظر گرفته شود، مشوق خوبی برای تصمیم‌گیری در ازدواج خواهد بود. اگر برای خانواده‌ها هم مقدور بود از کمک‌های مالی و دیگر حمایت‌ها در رغ‌اندازی این فرصت طلایی‌را از فرزندان‌شان به خاطر مسائل ناچیز بگیرند.

چه صحبتی با دانشجویانی دارید که درباره ازدواج‌شان تردید دارند؟

این فرصت را از دست ندهند. وقتی به خودم فکر می‌کنم، افسوس می‌خورم که ای کاش در سن ۲۳ یا ۲۴ سالگی ازدواج می‌کردم و سن ۲۸ سالگی در است. بعد از گذشت حدود ۱۰ سال از زندگی مشترکم معتقدم اگر دانشجویان و جوان‌ها به خدا تکل کنند، قطعاً خدا کمک‌شان خواهد کرد. اعتقاد داشته باشند که خداوند خلف وعده نخواهد کرد. حالا که یک خانواده فقر نهار هستیم، مطمئتم اگر ازدواج نکرده بودم شرایط اقتصادی‌ام خیلی بدتر از وضعیت فعلی بود. هر عضوی در خانواده یعنی همسر و فرزندان رزق و روزی خودشان را دارند و روزی و برکات را بر خانواده جاری می‌کنند. ازدواج به زندگی انسان‌ها سر و سامانی می‌دهد و انسان‌ها یک شریک در راه تعالی معنوی و حتی تعالی دنیوی در کنار خودشان خواهند داشت. در دین اسلام خداوند مرد را موظف به تأمین نفقه همسر و پرداخت هزینه‌ها و مخارج او و فرزندان‌شان قرار داده است، قطعاً خداوند انسان را بر چیزی مکلف نمی‌کند، مگر آنکه خود او در انجام این تکلیف یاریگر وی باشد.